

РЕЦЕНЗИЯ

за научноизследователската и преподавателска дейност

на гл.ас. д-р **Мирена Дамянова Легурска**

- кандидат за академичната длъжност “доцент” в Софийски университет “Свети Климент Охридски” по област на висше образование 1.

Педагогически науки, професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по ... (Методика на обучението по гражданско образование), обявен в ДВ, бр. 24 от 16.03.2018 г.

- **Рецензент** : Ирина Колева, проф. д-р – СУ „Св. Климент Охридски“ професионално направление 1.2. Педагогика /Теория на възпитанието и дидактика

e-mail: ikkoleva@uni-sofia.bg

I. Обща характеристика и професионална биография на кандидата

Кандидатът за академичната длъжност “доцент” в Софийски университет “Свети Климент Охридски” по област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по ... (Методика на гражданското образование) гл.ас. д-р Мирена Легурска е завършила специалност “Психология – ОКС „ Бакалавър“ и ОКС „Магистър“ - ЮЗУ “Неофит Рилски” - ФППУ - 1997 година.

От 2002 г. до 2013 г. заема длъжността „асистент“, а от 2013 г. до сега длъжността „главен асистент“ в СУ „Св. Климент Охридски“ – Департамент за информация и усъвършенстване на учители.

От 2012 г. до сега е избрана за хоноруван преподавател в Исторически факултет на СУ „Св. Климент Охридски“. Водила е упражнения по Педагогика на специалностите „История и философия“, „История и география“, като задължителна дисциплина. Води упражнения по Педагогика на следните специалности: „Архивистика и документалистика“, преди „Минало и съвремие на югоизточна Европа“, „Археология“, като избираема дисциплина. Участвала е в семинари на катедра „ Етнология“ по въпросите на антропология на детството и гражданското образование. Изнасяла е лекции по Гражданско образование, като тема от общите

учебни програми по Педагогика и Етнопедагогика към СУ „Св. Климент Охридски“ – ИФ. Търсен и желан преподавател. В своята преподавателска дейност работи по рефлексивният подход с интерактивна технология. Внедрява в педагогическото си взаимодействие със студентите актуални дидактически средства и методи, в контекста на информационните технологии.

През 2013 година е придобила образователната и научна степен “доктор“ по 1.2. Педагогика (Теория на възпитанието и дидактика – Предучилищна педагогика) на СУ „Св. Климент Охридски“.

Гл.ас. д-р Мирена Легурска е член на Съвета на Департамента на СУ - ДИУУ, СУ “Св. Климент Охридски”, както и член на Атестационната комисия на СУ - ДИУУ.

Член е на Общото събрание на СУ “Св. Климент Охридски” от 2015 г. до сега, както и на Централната изборителна комисия на ОС на СУ “Св. Климент Охридски” от 2015 г. до сега.

Кандидатът членува в Съюз на учените в България, секция: „Педагогика и психология“; Международна организация BASOPED (Балканско общество по педагогика и образование) и Асоциация на българските училища в чужбина.

Член е на работната група към МОН за разработване на Учебни програми по предучилищно възпитание и подготовка (2014 г.). Член на комисията за изготвяне на Държавен образователен стандарт по предучилищното образование – Наредба № 5 от 03.06.2016 г. за предучилищното образование, обн. - ДВ, бр. 46 от 17.06.2016 г..

Член е на редколегията на научно-методическото списание „Детска градина“./2018/

Кандидатът е един от авторите на учебен комплект (образователно направление „Околен свят“ за трета и четвърта възрастова група) на Програмна система за предучилищно образование „Аз променям света“ (одобрена от МОН -2018, в качеството си на учебници).

Представената професионална биография на кандидата е доказателство за изградени **професионални** компетентности в областта на гражданското образование с акцент в предучилищна и начална училищна възраст, а в план – личностни компетентности, особеност на професионалните изяви на д-р Мирена Легурска е постигнатото хармонизиране на постижения във всички основни направления на нейната дейност - научна, изследователска и преподавателска. Тя е семантичен носител

на парадигмите и принципите на гражданското образование, което представлява академично явление.

II. Дидактическа рефлексия на научната продукция на кандидата.

Единственият кандидат по конкурса за “доцент” има общо 51 публикации, в това число една монография, 4 студии, 25 научни статии и доклади на български език, 9 статии и доклади на английски език, 7 учебници и учебни помагала, 2 рецензии и 3 съставителства и научна редакция.

В конкурса участва с една монография, 4 студии, 5 методически ръководства за учители, 2 учебника в системата на предучилищното образование, 14 научни статии на български език, една статия на английски език, 14 доклади на научни конференции, от които 8 на английски език, които не само разширяват и задълбочават, но и оптимизират с редица иновативни акценти публикациите за придобиване на образователната и научна степен „доктор“, защото изследват понятийните и технологичните реалности и парадокси на гражданското образование в предучилищна и начална училищна възраст и възможностите за развиване на обществените и граждански компетентности както на децата и учениците, така и на педагогическите специалисти, работещи с тях.

Предложените за рецензиране статии в съавторство демонстрират уменията на кандидата за научно- изследователска работа в екип с **модераторски функции**. Тя е инициатор на разработените научни идеи и техен популяризатор.

Всички научни трудове на автора са в рамките на професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по ... (Методика на обучението по гражданско образование) и се отличават с интелектуална и дидактическа рефлексия, емпирична компетентност и сериозно познаване и анализ на българския и световен опит в педагогическата научна област.

Основни теми, обект на трудовете на гл.ас. д-р М. Легурска са:

- обучение по гражданско образование;
- обучение по правата на детето;
- проблеми свързани с използването на информационните и комуникационни технологии в обучението;
- актуални въпроси на българското образование, които имат значение за гражданското образование;

- проблеми на квалификацията на учителите, свързани с гражданското образование.

Тематиката на представената научна продукция е актуална и значима. Тя представя гл.ас. д-р М. Легурска като интердисциплинарен изследовател, работещ в областта на гражданското образование, предучилищната педагогика, начална училищна педагогика, педагогическа психология, психология на развитието, личностната психология и рефлексивната антропология.

Монографията, статиите, методическите разработки и учебните помагала са със следните адресати:

- студенти на ОКС – „Бакалавър“ и „Магистър“ от следните специалности: всички в спектъра на „Предучилищната педагогика“, „Начална училищна педагогика“ , „Етнопедагогика“, „История и философия“ и всички педагогически специалности, предвид на новата наредба за учителска правоспособност. др.
- учители и директори на детски градини и училища.
- деца от предучилищна възраст; педагогически съветници и психолози;
- специалисти на всички нива на общинската и държавната администрация работещи в областта гражданското образование.

Изследванията на гл.ас. д-р Мирена Легурска са изключително актуални предвид приоритетите на гражданското образование на деца, ученици и учители в контекста на процеса „Учене през целия живот“, „Стратегия Европа 2020“ и европейските ключови компетенции, дефиниращи го като един от приоритетите на европейското образователно пространство.

Публикациите представят кандидата като **реформаторски тип учен**, лансиращ нови концептуални идеи и практики пред педагогически специалистите в областта на гражданското образование в предучилищна и начална училищна възраст. Разработените и апробирани научни изследвания представят рефлексивни по своя характер идеи, които имат пряко отношение към реализирането на европейски и национални стандарти в тази област и са с подчертан принос в теорията и педагогическата технология на форми, на гражданското образование.

III. Учебно-преподавателска и обучителна дейност

Във формите на продължаващо образование (следдипломна квалификация): краткосрочни (тематични и за кариерно израстване) и дългосрочни (психолого-

педагогически специализации), **гл.ас. д-р М. Легурска** е разработила учебните програми и преподава по теми „Развиване на обществени и граждански компетентности чрез класните и извънкласни форми (гражданско образование)“, „Технологии за обучение в дигитална среда“, „Интерактивност в обучението“, „Педагогическо взаимодействие: семейство – училище“, „Портфолиото като инструмент за атестиране и професионално развитие на учителя“, „Разрешаване на конфликти в училище“, „Педагогически технологии за запознаване на деца и ученици с техните права и отговорности“ и дисциплини в специализациите “Гражданско образование“, „Педагогическа психология“, „Съвременни образователни подходи“.

Търсен и желан преподавател е в Историческият факултет на СУ „Св. Климент Охридски“ от 2012 година – до сега. Тя е личност с кооперативна рефлексия и нестандартно мислене, което я прави предпочитана за работа в интердисциплинарни научни екипи.

Обучила е **над 3000 учители, директори и други педагогически специалисти**. Научен ръководител и консултант на над **120 дипломни работи** и писмени разработки на специализанти, кандидати за трета, втора и първа професионално - квалификационна степен.

Анализът на научната продукция показва, че по водените програми и учебни дисциплини кандидатът има издадени учебници, учебни помагала и научни статии.

Широкият диапазон на темите и дисциплините потвърждава високата ерудиция и специална подготовка на гл.ас. д-р М. Легурска.

В своята преподавателска дейност кандидатът използва и апробира рефлексивни и ценностно – ориентирани дидактически технологии.

Личната и преподавателска техника е ориентирана към прилагането на професионално – педагогическият тренинг, като форма на обучение и използването на рефлексивни методи в кооперативен, интелектуален, комуникативен и личностен аспекти. Нейната базисна подготовка и позволява да работи и с психологически тренинги, като Т-група, асертивен тренинг и мотивационен тренинг, които са подходящи за квалификационно взаимодействие с учители, директори и други педагогически специалисти.

Притежаваната от нея социокултурна интелигентност ѝ позволява да преподава с компетентност и рутина на различни групи обучаеми и ето защо, тя е търсен и авторитетен преподавател по проблемите на гражданското образование от много детски

градини, училища, Регионални управления на образованието и др. образователни и държавни структури.

Внушителна е и проектната дейност на д-р Легурска. Пред последните 15 години е участвала като член на проектния екип и като експерт в 25 национални и 6 международни проекта. Ръководител е на два проекта от ФНИ на СУ „Св.Кл. Охридски”.

IV. Оценка на основните научни приноси на кандидата

Научно – приложните изследвания на д-р Мирена Легурска са реализирани в няколко направления.

I. Теория и технология на гражданско образование

Теоретични акценти

- ✓ Европейски стратегии и практики свързани с гражданското образование;
- ✓ Спецификата на формите и начините на реализиране на гражданското образование в европейските държави;
- ✓ Същността и реализацията на гражданското образование;
- ✓ Спецификата на системата на гражданското образование в детската градина и в началното училище;
- ✓ Обществените и гражданските компетентности в условията на предучилищното образование и в началния етап на основната образователна степен.

Изследователски проекции

- ✓ Извършен е систематичен и типологичен анализ на Стратегия „Европа 2020“ (2010), Меморандум на ЕК за Учене през целия живот (2000) и Европейската референтна рамка за ключовите компетентности (2006);
- ✓ Функционален анализ на политиките за реализиране целите на гражданското образование;
- ✓ Представена е педагогическата технология за реализиране целите на гражданското образование с нейните принципи, цели, задачи, методи и техники, както и формите на обучение.
- ✓ Функционален анализ на методическите аспекти на развиването на обществените и гражданските компетентности в условията на предучилищното образование и в началния етап на основната образователна степен.

II. Теория и технология на обучението по правата на детето

Теоретични акценти

- ✓ Изведени са постановки, свързани с философията и основните принципи на Конвенцията на ООН за правата на детето;
- ✓ Акцент е поставен върху правата на детето в системата на гражданското образование;
- ✓ Рефлексивен подход в основата на технологията на ситуацията в детската градина и урока в училище; / по Г. Ангушев - И. Колева/

Изследователски проекции

- ✓ Функционален анализ на стратегически документи по правата на детето, с тяхната философия, съдържателни акценти и основни принципи;
- ✓ Представена е философията на педагогическа технология, основана на **рефлексивния подход** за запознаване на 5-7 годишното дете с неговите права и отговорности;
- ✓ Структурирани са методически аспекти на образованието по права на детето в предучилищното образование и в началния етап на основната образователна степен.

III. Използване на информационните и комуникационни технологии в обучението

Теоретични акценти

- ✓ Информационни и комуникационни технологии в обучението;
- ✓ Web 2.00 инструменти;
- ✓ Система за електронно обучение „Moodle“;
- ✓ Развиващи игри и компютърни симулации за обучение на възрастни.

Изследователски проекции

- ✓ Разработена и апробирана е рефлексивна дидактическа технология за квалификация на учители основана на компютърните симулации и типология игри за възрастни, в план - андрагогика;
- ✓ Разработени са обучителни модули в система за електронно обучение „Moodle“;

✓ Проучено и анализирано е мнението на учителите за използване на Web 2.00 инструменти, типология игри за възрастни, в план - андрагогика и други информационни и комуникационни технологии.

IV. Актуални въпроси на българското образование, които имат значение за гражданското образование

Теоретични акценти

✓ Изведени са тенденции и проблеми на педагогическата практика в контекста на езиковото образование на европейско равнище, както и основните постановки в документите, регулиращи обучението по езици;

✓ Коментирани са програми за развитие на „безопасни“ училища;

✓ Прецизирани са понятия свързани с деца и ученици със СОП, в светлината на ЗПУО;

✓ Прецизирани са понятия и характеристики, свързани със спецификата на феномена на „агресията“ в предучилищна възраст.

Изследователски проекции

✓ Реализирани са научни изследвания, с които се проучват възможностите за взаимодействие (в теоретичен и практически аспект) между обучението по първия език и изучаваните други езици и доколко тези възможности се използват в училище;

✓ Изследвани са потребностите, очакванията и мненията на педагогически специалисти, работещи с деца със СОП в България;

✓ Проведени са научни изследвания на спецификата и динамиката на агресивните прояви в предучилищна възраст – прояви, причини и фактори за агресивно и просоциално поведение, конфликтни ситуации и групова динамика в социалното, игровото и виртуалното взаимодействие с връстниците.

V. Проблеми на квалификацията на учителите, свързани с гражданското образование

Теоретични акценти

✓ Обществени и граждански компетентности на учителя;

✓ Научен анализ на съдържанието и значимостта на педагогическите идеи, емпирично потвърдени в писмените разработки за I ПКС;

- ✓ Продължаващата квалификация на детските и на началните учители;
- ✓ Личните и професионалните компетентности на учителя;
- ✓ Лидерска роля на учителя/възпитателя за промяна и развитие на съвременната образователна институция.

Изследователски проекции

- ✓ Резултати от емпирично изследване на мнението на учители и образователни експерти, относно внедряването в педагогическата практика на педагогически иновации;
- ✓ Описани са 20 типични случая (case study) от теренното наблюдение, които практически са приложени от учители, защитили I ПКС;
- ✓ Представено е анкетно проучване с детски учители за отношението и нагласите им за реализиране на дейности, свързани с развиване на обществените и гражданските компетентности на децата, както и за трудностите, които срещат в педагогическата си практика.

Монографиите, студиите и статиите в определящата си част са резултат от собствена научно-изследователска дейност. В този контекст, искам да подчертая, че гл.ас. д-р М.Легурска е разпознат и приет в качеството си на учен, консултант и преподавател, в средите на водещи образователни институции, общински структури и организации. Приносен момент в научното творчество на гл.ас. д-р М. Легурска е синкретичното представяне на разработваните от нея психолого - педагогически проблеми. **Тя е един от малкото учени, които разглежда педагогическите възпитателни и дидактически технологии в светлината на психологическото знание.**

Актуалността и значимостта на научните приноси на кандидата за мен са безспорни.

Предложените монографии, книги, учебници и учебни помагала притежават както теоретичен, така и практичен принос и могат да се използват от широк кръг специалисти, работещи в областта на гражданското образование, предучилищната и началната училищна педагогика, семейното възпитание и социалната психология.

Научните приноси на гл.ас. д-р М. Легурска са доказателство за нейният неуморен и всеотдаен труд и **мисия в сферата на българското образование.** Малцина

са тези, които в сферата на продължаващата квалификация на учители, могат да се нарекат – учител!

От представената документация за цитирания е налице **висок фактор за разпространение на нейните авторски идеи** и концептуални постановки на национално и международно равнище.

Главен асистент д-р Мирена Легурска има 22 цитирания и позовавания в национални и транснационални информационни траектории както следва:

- Web of Science Clarivate Analytics /1950г. - 2018 г./ – 4 цитирания
- Scopus ELSEVIER /1960 г. - 2018 г./ – 14 цитирания на 3 индексирани

документа, от където има **h-index: 3**

- EBSCO – 1 цитиране
- SpringerLink – 3 цитирания

Кандидатката има 29 публикации, отразени в следните библиотечни каталози:

- Национална библиотека „Св. св. Кирил и Методий” – **14** публикации
- Университетска библиотека „Св. Климент Охридски” – **8** публикации
- WorldCat OCLC – **6** публикации
- Karlsruhe Virtueller Katalog /KVK / – **1** публикация

Научният принос на кандидатката не е само на теоретично равнище, защото всички нейни научни и практически – ориентирани педагогически иновации **са апробирани в практиката и получили своята популярност в правителствената и неправителствената сфера** /одобрени от МОН методически ръководства за учители и образователни материали за деца/.

V. Заключение

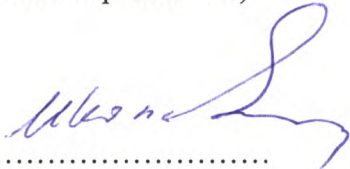
Кандидатурата на **гл.ас. д-р Мирена Дамянова Легурска**, нейните научни и преподавателски приноси, представени чрез публикациите, и преподавателският ѝ профил отговарят на областта и професионалното направление, което свидетелства че тя може и трябва да бъде избрана за доцент по обявения конкурс.

Преподавателската и научна дейност на кандидатката и постигнатите от нея академични резултати ми дават основание с тежестта на професионалната си рефлексия, убедено да препоръчам на уважаемото научно жури да избере главен асистент д-р Мирена Дамянова Легурска за заемане на академичната длъжност

“доцент” в Софийския университет “Свети Климент Охридски” по област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по ... (Методика на обучението по гражданско образование).

11.06.2018 г.

гр. София

Рецензент:

(проф. д-р И. Колева)